

Ključna sporočila Evropski dan ozaveščanja o antibiotikih 2022

Najnovejši podatki in današnje razmere

- Po ocenah centra ECDC vsako leto po celotni Evropski uniji ter na Islandiji in Norveškem zaradi okužb, odpornih proti antibiotikom, umre več kot 35 000 ljudi – ta ocena se je v zadnjih letih povečala. Zdravstveno breme okužb, odpornih proti antibiotikom, je primerljivo z bremenom, ki ga povzročajo gripa, tuberkuloza in HIV/aids skupaj.
- Na splošno je med letoma 2016 in 2020 v EU/EGP prišlo do precejšnjega povečanja ocenjenega števila okužb in smrtnih primerov, ki jih je mogoče pripisati skoraj vsem kombinacijam odpornosti bakterij proti antibiotikom, čeprav se je v prvem letu pandemije covid-19 med letoma 2019 in 2020 število okužb nekoliko zmanjšalo.
- Okužbe, povezane z zdravstveno oskrbo, predstavljajo več kot 70 % vpliva okužb, odpornih proti antibiotikom, na zdravje. To bi bilo mogoče zmanjšati z ustreznimi ukrepi za preprečevanje in obvladovanje okužb ter z usmerjeno rabo antibiotikov v zdravstvenih ustanovah.
- Največje breme bolezni je povzročila proti cefalosporinom tretje generacije odporna bakterija *Escherichia coli*, sledita proti meticilinu odporna bakterija *Staphylococcus aureus* (MRSA) in proti cefalosporinom tretje generacije odporna bakterija *Klebsiella pneumoniae*.
- Največji vpliv na zdravje ima odpornost proti antibiotikom, ki se uporabljajo kot zadnji izbor zdravljenja bakterijskih okužb, kot so karbapenemi. Med letoma 2016 in 2020 se je število smrti zaradi okužb z bakterijami, odpornimi proti karbapenemom, povečalo. Pri bakterijah *Klebsiella pneumoniae* in *Acinetobacter spp.*, ki so odporne proti karbapenemom in so pogost vzrok okužb, povezanih z zdravstveno oskrbo, se je med letoma 2016 in 2020 število smrtnih primerov, ki jih je mogoče pripisati tema bakterijama, povečalo za približno 50 %.
- Med letoma 2016 in 2020 so o največjem povečanju števila primerov in odstotkov protimikrobne odpornosti (AMR) za bakterijo *Acinetobacter spp.* poročale države, ki so že pred letom 2020 imele visoke odstotke prijavljenih primerov protimikrobne odpornosti za bakterijo *Acinetobacter spp.*
- Bakterija *Acinetobacter spp.* je v zdravstvu še posebej problematična, saj se lahko v zdravstvenem okolju zadržuje dlje časa in jo je, ko je že močno razširjena, zelo težko popolnoma odpraviti.
- Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) je leta 2018 ocenila, da okužbe zaradi bakterij, odpornih proti antibiotikom, zdravstvene sisteme držav članic EU/EGP vsako leto stanejo 1,1 milijarde EUR.
- Obstaja jasna povezava med pogostostjo uporabe antibiotikov pri populaciji (npr. v primarnem zdravstvenem varstvu) in ustreznimi ravnmi protimikrobne odpornosti bakterij, ki so razlog za okužbe te iste populacije. Z drugimi besedami, več antibiotikov ko se v neki državi porabi, višji so odstotki odpornosti v zadevni državi.

- Poleg tega sta izvajanje in upoštevanje ukrepov za preprečevanje in obvladovanje okužb obratno sorazmerna s stopnjami protimikrobne odpornosti, zlasti v bolnišnicah in drugih zdravstvenih ustanovah. To pomeni, da več pozornosti kot se nameni preprečevanju in obvladovanju okužb v neki državi, nižji so odstotki odpornosti v zadevni državi.
- V obdobju 2012–2021 je bilo v EU/EGP opaženo statistično značilno zmanjšanje porabe antibiotikov, tako v skupnosti (v okoljih primarnega zdravstvenega varstva) kot v bolnišnicah. Statistično značilni trendi naraščanja so bili opaženi le v eni državi (v Bolgariji).
- Možno je, da so dejavniki, povezani s pandemijo covid-19, od leta 2020 vplivali na porabo antibiotikov v skupnosti v EU/EGP (npr. spremembe v prenosu bolezni, vedenju pri iskanju zdravstvene oskrbe, praksah predpisovanja zdravil in manjši pojavnosti okužb dihalnih poti, ki niso povezane s covidom-19, kar se pripisuje nefarmaceutskim ukrepom). Kljub temu se je v letih 2020 in 2021 pospešilo povečevanje razmerja med antibiotiki širokega in ozkega spektra, ki se uporabljajo v skupnosti.
- V bolnišnicah v EU/EGP se je v letih 2020 in 2021 povprečna poraba izjemno zmanjšala, vendar se je poraba antibiotikov širokega spektra in antibiotikov, ki se zadnji uporabijo za zdravljenje, močno povečala.
- Protimikrobna odpornost ostaja resen izziv v EU/EGP, zato si moramo še naprej prizadevati za nadaljnje zmanjšanje nepotrebne uporabe antibiotikov ter za izboljšanje praks preprečevanja in obvladovanja okužb, da bi te pomembno zmanjšali.
- Odstotki protimikrobne odpornosti, o katerih so poročale države, so se med državami zelo razlikovali za številne kombinacije bakterijskih vrst in protimikrobnih skupin, pogosto z gradientom od severa proti jugu in od zahoda proti vzhodu. Na splošno so o najnižjih odstotkih protimikrobne odpornosti poročale države na severu Evrope, o najvišjih odstotkih pa države na jugu in vzhodu Evrope.
- Kljub večjemu zavedanju o protimikrobni odpornosti kot grožnji javnemu zdravju, razpoložljivosti z dokazi podprtih smernic za preprečevanje in obvladovanje okužb, usmerjanju rabe antimikrobikov in ustrezni mikrobiološki zmogljivosti ukrepi na področju javnega zdravja za reševanje tega vprašanja še vedno niso zadostni. Nujno so potrebni odločnejši posegi in ukrepi za obravnavanje protimikrobne odpornosti, ki bi pomembno pozitivno vplivali na zdravje prebivalstva in prihodnje izdatke za zdravstveno varstvo v EU/EGP.